

... LĪDZ CETURTDIENAI

Katoļiem šī nedēļa ir Lieldienu turpinājums un ar to saistītie baznīcas lasījumi, ar mūku Konrāda (piektdien) un Fidela piemiņu, ar Balto svētdienu, kura ir arī Jura diena, citu slaveni viru pieminēšanu.

ZEMKOPJA KALENDĀRS. Šodien un rīt Mēness ir Mežāzi, tad divas dienas – Ūdensvirā, nākamās trīs – Zivju zīmē, nākamceturtdien – Auna zīmē. Svētdien, 23. aprīlī, Jūrgos, pulksten 6.18 iestājas tā pēdējais ceturksnis. Jūrga dienā sēja miežus, sāka tecināt bērzu sulas (šogad daudzi jau būs paguvuši atdzerties), visu, kas zaļo; ko grib redzēt izaugam, to stāda. Par Jūrgi (Juri, Jorenu, Ģurģi – Usiņu dienu jeb Zirgu svētdienu). No aizvēsturiskiem laikiem Usiņš uzskatīts par dievību, kura rūpējas par zirgiem. Ar šo dienu sākas zemkopja gads – lopu dzišana ganos, zirgu – piegūļa, lauku darbi, tika ligti kalpi, kalpones, pusgraundnieki, rentnieki, gani pārcēlās pie nākamā saimnieka. Šajā dienā zem siles kauji gaļi, jo tad asinis nonāk Usiņam, lai tas svētā mājas kustoņus.

Vēl šajā nedēļā ir Marka diena, un tā ir jau govju svētdiena, kura jāsvin, lai laukus nemaitā krusa. Baznīcā svētījuši maizi un sāli, ko govīm kā zāles deva pirmajā ganu dienā.

Ja aprīlī ir draņķīgs laiks, kā tas arī bija, esot gaidāms auglīgs gads, tās pāris aukstās Mēness nakts esot bijušas kaitīgas neuzplaukušajiem kokiem. Kāds no četriem vejiem uzvarēs Jura dienā, tāds valdīs visu gadu, ja Saule paspīdēs pat tik ilgi, ka varēs pagūt zirgu apseglot, vasarā būs pietiekams siena laiks, ja pirms šīs dienas parādās rasa uz zāles – rudzi nogatavojas ap Jekaba dienu – 25. jūliju.

VISI UZ AMATNIEKU SVĒTKIEM!

no š. g. 20. – 29. aprīlim
20. aprīlī – tikšanās ar amtniekiem pagastos, izstrādājumu izstādes atklāšana Aglonā.

21. aprīlī plkst. 11.00 – izstādes «Viss mājai» (krēsli u. c. viru darbi) atklāšana rajona padomes zālē.

plkst. 13.00 – amatnieku biedrības dibināšana rajona kultūras namā.

22. aprīlī – 1. Satiets Preiļos;

plkst. 9.00 – tirgus ar jaunām izdarībām, dziedāšanu un dāncošānu laukumā pie rajona padomes.

INVESTĪCIJU PROJEKTS LĪVĀNU AUTOMAGISTRĀLEI

To izstrādājis Latvijas valsts autoceļu un transporta uzņēmumu projektēšanas institūts «Ceļuprojekts», kontaktpersona Preiļos ir Raitis Griķis, tālrunis 23206 un šis projekts saucas: «Autoceļa Līvāni – Preiļi kapitālais remonts». Realizācijas periods 1996–2000. gadi, kopējās izmaksas – 2565 tūkstoši latu.

Runa ir par jau aizsāktā darba pabeigšanu. Šis ir I šķiras un III kategorijas autoceļš, kas mūsu rajona centru savieno ar metropoli Rīgu un citiem valsts reģioniem, remonts uzsākts 1987. gadā un pārtraukts 1991. gadā. Pašlaik ir vērts bīstami braukt pa to posmos pie Preiļiem un Līvāniem, kur melnais segums kalpo jau vairāk par 30 gadiem, vietumis stipri sabrucis un stāvokli nav iespējams glābt ar kārtējiem remontiem un pielabošanu.

Remontam izdalīti trīs posmi: no piketa «6,9 km» līdz «13,3 km» garumā 6,4 kilometri izremontēt līdz 1998. gadam un tas izmaksās Ls 700000, otrs posms ir no piketa «1,0 km» līdz «6,9 m» garums 5,9 kilometri pabeidzams līdz 1999. gadam, izmaksās Ls 945000 un trešais – «30,8 m» līdz «35,5 m» pabeidzams līdz 2000. gadam, šeit izmaksas vēl nav precīzētas. Paredzēts tikt pāri Dubnāi remonts, tam būs vajadzīgi Ls 170000.

plkst. 12.00 – amatnieku balle ar gastronomiskām u. c. izpriecām.
plkst. 10.00 – 2. Jūrgu amatnieku un zemnieku gadatirgus Rožupē.

no 24. – 29. aprīlim 15.00 – 19.00 rokdarbu izstāde Līvānu jaunrades namā, atvērto durvju dienas tautas daiļamata meistares N. VUŠKĀRNIECES darbnīca Rīgas ielā 4a.

25. aprīlī plkst. 11.00 – divieļu izstāde Līvānu bērnu mākslas skolas salona.

plkst. 12.30 – amatnieku darbu izstāde «Pavasaris – 95» Līvānu kultūras nama zālē.

26. aprīlī 14.00 – 19.00 – atvērto durvju diena Līvānu mākslas skolā Lāčplēša ielā 1 (ieskaits audzēkņu kursa darbos).

29. aprīlī plkst. 10.00 – amatnieku tirgus Līvānu kultūras nama.

ZEMTURIS

NĀKAMĀJĀ NUMURĀ

- * Par investīciju projektu «VIA Inflanta»,
- * Prāvesta A. Budžes apcere par maija svarīgākajiem notikumiem katoļu dzīvē,
- * Augšnes apstrādi...
- * Un priekšaugiem, ko der zināt zemniekiem,
- * Citām aktualitātēm.

Nr. 12 1995. GADA 20. APRĪLIS. CENA 5 SANTĪMI

Liieldienu oktāva

Laiku no Lieldienu I. dienas līdz Baltajai svētdienai, astoņas dienas sauc par Liieldienu oktāvu – oktāvas pirm-dienā, oktāvas otrdienā, oktāvas trešdienā un līdz sestdienai. Šodien, tāpat, ir oktāvas ceturtdiena. Katrai tai ir savi lasījumi, kuri noslēdzas astotajā – Liieldienu II svētdienā.

Attēlā: Jēzus Kristus augšāmcelšanās un parādīšanās apustuļiem.

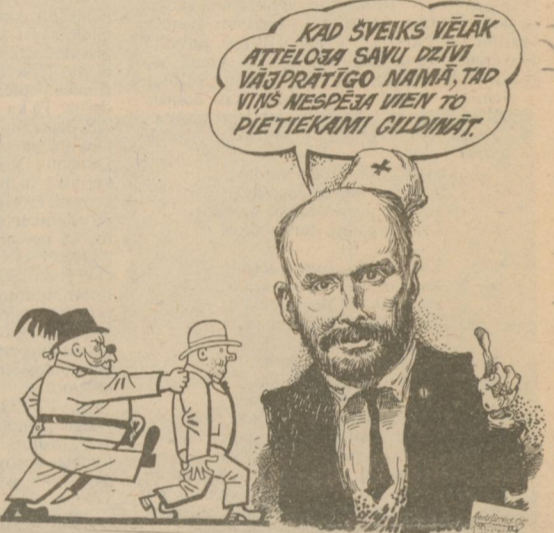
* Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības padomes sēdē nolēms pieprasīt izglītības un zinātnes ministra Jāņa Vaivoda demisiju, jo no 14. marta MK garantētas pamata amatalgas 80% skolotāju noteiktas zemākas, nekā bija līdz šim. Neēj ar stipro kauties, ne ar bagāto tiesāties!

* Dramatiska situācija izveidojusies tāda specifiskā medicīnas nozarē kā psihiatrijā. Trūkst līdzekļu, apkārt klist bankrota reģ. Naudas pietiek tikai kredītu izsaimniekotājiem un ārzemju komandējumos braucējiem. Kā lai neapskauž Šveika laikus?

* Paredzēts, ka paju sabiedrības laukos pārtaps par akciju sabiedrībām. Laiki mainās un mēs līdz ar tiem!

* Liieldienu Saulgriču svētki, vai visi mūsu tautas vēlētie priekšstāvji Latviju iešūpoja saulīte?

Agris LIEPIŅŠ
«Dienas Biznes»

SVEICAM PAREIZTICĪGO LIELDIENĀS
visus mūsu rajonā dzīvojošos šīs konfesijas pārstāvjus!
Kristus ir augšāmcelies!
Patiešām augšāmcelies!

ZVĒRINĀTIE MĒRŅIEKI uz 15.03.1995.

Licences Nr.	Vārds, uzvārds	Adrese	Tālrunis darba	Tālrunis mājās
033	Jānis Nogda	Ludza, Stroda ielā 33 - 9	257-52287	
034	Miervaldis Rancans	Aizkraukles raj. Serenes pag. "Bitēni"		251-23756
035	Ivars Prēdajs	Rīgas raj. Carnikava, Rīgas ielā 42-59		992154
036	Ainārs Zvirbulis	Dobele raj. Ukru pag.	237-46523	
037	Velga Plūme	Rīga, Ķīšezera ielā 13/2 - 24	225925	557025
038	Marga Jekabsonc	Rīga, benes ielā 2 - 1	222925	463401
039	Gunta Pastore	Ogres raj., Ikšķīle, Dainu ielā 1-12	250-57496	
040	Artūrs Miļuns	Rīga, K. Valdemāra ielā 153/1 - 59	228717	361562
041	Andrejs Lazdovskis	Jelgavas raj. Nakotne, Skolas ielā 10 - 14	237-25382	230-77262
042	Ivars Veciņš	Talsu raj., Kandava		

043	Guntis Vanders	Rīgas raj. Mārupes pag., Amatas ielā 2a		934341
044	Zigurds Zēns	Ogres raj. Ikšķīle, Skolas ielā 17-36	222925	
045	Andris Teremko	Valkas raj. Smiltene, Abulas ielā 6-4	247-74030 247-74350	247-72085
046	Kārlis Krauklis	Valkas raj. Smiltene, Parka ielā 1-1	247-72805	247-72670
047	Janis Matulis	Rīga, Dārza ielā 36a - 39		450870
048	Imants Filjipovs	Rīgas raj. Salaspils, Miera ielā 14-6	211113	944013
049	Zināids Vanags	Jekabpils raj. Akniste, "Celmlauži"		252-66777 287859 (Rīgā)
050	Ausma Steberkle	Rīgas raj. Salaspils, Dienvidu ielā 5/3 - 24	940940	944344
051	Janis Ozoliņš	Cēsis, Akmens ielā 5a - 1	241-23642	241-26531
052	Ivars Zenka	Valmiera, Rīgas ielā 30 - 11	242-22690	242-25199

PREIĻU RAJONA AMATNIEKU BIEDRĪBAS STATŪTI

Preiļu rajona Amatnieku biedrība (AB) ir sabiedriska organizācija, kas veidojas sadarbībā ar Latvijas amatniecības kameru un pamatojoties uz pastāvošo likumdošanu, apvieno visus rajona amatu lietpratējus, meistarus un mācekļus aktīvai darbībai amatu prasmes

saglabāšanai un nodošanai nākošajām paaudzēm. Sabiedrībā var iestāties personas no 18 g. vecuma. AB sadarbojas ar valsts varas orgāniem, uzņēmumiem un visām organizācijām gan Latvijā, gan aiz tās robežām.

tautisko un etnisko izcelsmi, sociālo nozīmi un balstās uz plašu sabiedrisko aktivitāti.

Amatnieku biedrības galvenie uzdevumi:

- pārmanot seno amatu prasmi,
- atjaunot amatu tikuma seno slavu,

Saruna ar a/s «Banka Baltija» viceprezidentu un Aglonas internātgimnāzijas direktoru Andri Puzo.

NACĀS mazliet pagaidīt, kamēr internātgimnāzijas direktora kabinetu atstāja kāds apmeklētāju pāris. Pa to laiku pa visu namu noskanēja spalgs zvans, ieskandinot starpbrīdi, un gaiteni «izbīra» no klasēm jaunkundzītes un jaunkundziņi. Skrienot garām savas gaitām viņi sveicināja svešo onkuli kā jau tas laukos pieņemts. Ar zināmu izberinību secināju, šie bērni ir nesalīdzināmi klusāki par pilsētniekiem – nekāds troksnis neradās gaiteni. Varbūt labāk audzināti? Pēc zvana uz stundu dziļš klusums iestājās senajā celtņē, kur aiz klašu durvīm ritēja sprāgs darbs. Uzmaniību piesaistīja kāds stēds, uz kura izliktos zīmējums meitenes bija centušās parādīt, kādi zēni viņam patīk – kārtīgi un izskatīgi. Arī tas par daudz ko izteica no šīs mācību iestādes dzīves – tam pieredē vēlētāku apcerējumu. Šoreiz neliela saruna ar direktoru, kurš jau atbrīvojies un ar plašu smaidu aicina kabinetā.

Pēc decembrī banka «Baltija» atzīmēja sešus pastāvēšanas gadus – jau tik daudz apriņķis laika! Plaši pazīstama arī Aglonas filiāle šeit. A. Broka eilā, viņa celēja skolas ēkā. Tā bija viena no pirmajām bankas filiālēm Latvijā, atvērta pirms pāvesta Aglonas apmeklējuma, te kā vienā no pirmajām piedāvāja arī viņam vēlītās piemiņas medaļas. Izdevumā, kas domāts darbiniekiem un klientiem, jubilejas numurā filiāles darbinieki par sevi raksta dzejas rindas:

«Bet pusdesmitos vai lūst
Tat līdz bankai jānoklūst.
Klientu pirmo, laipni smaidot,
Lai var gaidīt, durvis verot.

Kas par rīta rosmi, sparū!
Vai var runa būt par svaru?
Pāris kilometru – nieks!
Toties kāds tad darba prieks!

Pieredzi šai lietā jaukā
Varat iegūt katrā laikā:
Aglonā jūs vienmēr gaida
Kafija un laipni smaidi.

Tas tā par darbinieciem, kuras dzīvo patalāk. Bet arī jūs pats katru pirmdien jau no rīta dodaties prom uz Rīgu, kur varbūt kā direktoru padomes loceklis un vienam no četriem viceprezidentiem. Tā jau arī laba «rīta rosmē», kamēr aizbrauc?

A. PUZO: – Pietiekama. Kā iekļuvi viceprezidents, pastāstīšu mazliet vēlāk, bet saites ar skolu negribu sacaut. Te mani aizvieto spējīgi darbinieki, savus tiešos pienākumus varu izpildīt arī nedēļas nogalē, kad atbraucu, un pirmdienās no rītiem. Iznāk pašradīt brīvdienu. Bet tas nekas. Jebkurā laikā pie manis var griezties gan kā pie skolas direktora, gan bankas darbinieka. Komercija man nav gluži sveša lieta – skolas pārziņā ir 120 hektāri zemes, sava saimniecība, m rēķins banka ar pietiekami lielu naudas apgrozījumu. Kad darbojos LR Augstākajā Padomē, izveidojās cieši sakari ar armējiem latviešu ekonomistiem, no viņiem ieguvu bagātu un interesantu komercinformāciju, to esmu rūpīgi izstudējis. Pēc manas dziļās pieredzes biznes ir tas skelets, uz kura turas pasaule, finansiālā darbība ir tā asinsrite. Ir ļoti aizraujoši un interesanti atrasties tās vidū. Paplašinājis manu interešu lokus, radušies jauni kontakti un paziņas. Šķiet, arī pats kļūstu jaunāks.

Zemturis: – Vēl mazliet par jūsu darbu bankā. Cik atceros, tad iestāšanās šajā «asinsritē» jums sakrīt ar visai mūsu valstij svarīgu notikumu – pāvesta viesošanās Aglonā. Tieši pirms tās šeit parādījās uzraksti

DZĪVE APKĀRT KĀ JŪRA...

Saruna ar a/s «Banka Baltija» viceprezidentu un Aglonas internātgimnāzijas direktoru Andri Puzo.

ar bankas logotipu.

A. PUZO: – Manuprāt, bija tieši nejausība, kad pirms tam Aglonā bija ieradies banks «Baltija» uzraudzības padomes priekšsēdētājs Aleksandrs Lavents un prezidents Talis Freimanis, kuri meklēja telpas filiālei – piedāvāju stūrīti skolā, arī pašam darbu. Tā kā 1993. gada jūnijā beidzās mans AP deputāta pilnvaru laiks, piekritu. Manā parziņā tagad ir ar mārketingu saistīties jautājumi, klientu pakalpojumu pārvalžu un kredītkāršu noreķinu centra darbība, esmu arī Latgalē esošo bankas filiāļu kurators.

Zemturis: – Pie visa grības piebilst arī to, ka neesat sašaurinājis darbošanos tēpat Aglonā – esat klāt visas svarīgākās norises, enerģiski rīkojaties, lai skola iegūtu internātgimnāzijas statusu, lai mācību process tajā būtu organizēts atbilstoši klasiskās gimnāzijas prasībām. Savu tiesu uzmanības pelna abi mantinieki – Valters un Normunds, kuri iet tēva pedās un nodarbojas ar sportu.

A. PUZO: – Puikām jābūt virsīšķiem, stingri jāturas uz saviem kājām. Normundam četrpadsmit, Valteram – divpadsmit gadi, trenējas austrumu ciņās veidā šotakan, grupā pie 1993. gada Latvijas čempiona Oskara Tillera.

Zemturis: – Pastāstiet, lūdzu, par savām sportista gaitām.

A. PUZO: – Esmu dzimis Aknīstē, un tas notika 1954. gadā tieši 1. novembrī, Visu Svēto dienā. Divus gadus vēlāk vecāki pārcēlās uz Aglonu, mātē iestājās darbā par skolotāju tōreizējā internātskolā, tēvs strādāja dzelzsbetona konstrukciju rūpnīcā. Kad beidzu šo skolu (direktors bija Latvija plaši pazīstamais pedagogs Francis Kokins), Valsts Fiziķu institūta absolvēju basketbola specialitāti. Atgriezies mājās, lai savā skolā bērniem mācītu fizisko kultūru. Kļuva par direktora vietnieku, pēc diviem gadiem – par direktoru. Bet bija jāpārtrauc darbs un jādodas dienēt armijā. Talajos Austrumos, Pējūras novadā bija paredzēta mana dienesta vieta, taču Dievs to lietu bija izplānojis savādāk – nokavēju lidmašīnu un paliku Rīgā, eskadrījā, ko jōkodomāties sauca par «galma», jo tā apkalpoja Baltijas Kara apgabala virspavēlnieciību, LKP CK vadošos darbiniekus. Dienesta gados piecpadsmit reizes lecu ar izpletņiem.

Zemturis: – Tad jau jums tas bijis visai interesants un intensīvs?

A. PUZO: – Visādi gāja. Bija arī humorīgi atgādājumi. Redz ar tukšu lidmašīnu dzināmiem uz Kijevu pēc modernas mēbeļu garnitūras kādam lielam «cinam» – tāda bija

atrodama tikai tur. Tas nekas, ka lidmašīna AN-12 bija «drusku par lielu» tādi kravai, ka turp un atpakaļ izterējam 14 tukstos litru aviācijas degvielas. Mūsu lielie priekšnieki tikpat viegli lidoja uz Kurilēm un Cukotku. Mums bija arī pašiem jāsegaida augsti viesi. No tiem neatpalika arī vietējie. Kāds KA virspavēlnieks bija sadomājis atvaļinājumu pavadīt Krimā, viņu pavadīt Spīlve ieradās ar trim desmitiem niēnu «Volgu», pulkveži un ģenerāļi sastājas rindā un salūcija ar miera stāju. Tā šis kungs tika sagaidīts arī atgriežamies. Atmiņā palikušas dažādas epizodes no KA mācībām, sevišķi tās, kuras, pēc maniem ieskatiem, bija bezjēdzīga skrīšana, šaušana, pat upuri: 1984. gada ziņā, forsējot upi, Kaļiningradas apgabalā noslika visa tanka apkalpe. Lidz armijai biju ideālists, uz dzīvi skatījies rožaini, tā man parādījās realizāti. Šēžot šeit Aglonā, ja kāds to stāstītu, nespētu noticēt. Tā veidojās mani radikālie politiskie uzskati.

Zemturis: – Uz jūsu piedzīvojumu materiālu var uzrakstīt grāmatu, tā būtu lieliska laikmeta lieciniece. Vai nedomājat par memuāriem?

A. PUZO: – Nē. Mana stihija nav literātūra. Esmu praktiķis. Pēc armijas savādākam acim sāku raudzīties arī uz skolu. Te audzēkli vairākumā bija vecāku pamesti bērni, bāreņi. Kopā ar pedagogiem izveidojām jaunu mācību programmu, jaunu metodiku – mūsu mērķis bija uz vecās bāzes radīt jaunu, akreditētu ģimnāziju, kurā galvenais ir augsts zināšanu līmenis. Un tas ir panākts, jo visi absolventi, kuri grib mācīties tālāk, iestājas augstākajās un specializātajās mācību iestādēs. Arī tagad pie mums netrukst bērnu, kuriem dzīve nodarījusi parli, bet viņi nevēlas vīentūliņ un atstumi. Kad sākas atmoda, es un citi mani kolēģi bijām kopā ar Latvijas Tautas fronti. Augstākajā Padomē, kur tiku ievēlēts tieši no LTF, darbojos iekšlietu un aizsardzības komisijā. Mēs izstrādājām likumus par robežu aizsardzību, muižu un policiju. Esmu pabijis visos mūsu valsts sauszemes robežu punktos, kad tie bija tikko izveidoti, cilvēki mūnējās vagoniņos, bija apraudzēti no OMON uzbrukumniekiem, tagad tur viss jau daudz savādāk, kulturālāk. Nācies būt komandējumos ārzemēs, esmu daudz mācījies no tiem un mācīs.

Zemturis: – Liels paldies jums par šo sarunu. Negribas ilgi aizkavēt tik aizņemtu cilvēku. Bet ceru, ka tikšanās nebūs pēdēja, saviem lasītājiem varesim sniegt arī citas interesantas ziņas par jūsu pašu un plašo darbības lauku.

A. Rancāns

VĒSTURES LAPPUSES ŠKIROT

Jānis Rancāns

LATGALES ZEMNIEKU SKOLU SĀKOTNE

Nobeigums. Sak. 1. numura

Citāda situācija veidojas salīdzinot procentuāli skolā mācījušos skaitu ar visiem pagasta lasītpratējiem. Lielāks tas ir Daugavpils apriņķa Jasmuižas pagastā – no 5233 iedzīvotājiem 1833 vai 35,02% ir lasītpratēji, skolā mācījušies 363 vai 19,8% (no tiek latvieši 302 vai 18,32%, 296 vīriēši – 34,98% un 6 sievietes – 0,74%), armijā mācījusies 50, pavisam 413 vai 22,53%. Jasmuižas limenim tuvs skaits mācījušos skaits Viļānu miestā un pagastā – 275 cilvēki vai 32,1% no lasītpratējiem, toties Daugavpils apriņķa Pustīņas pagastā ir tāpat kā Gaigalavā un Dricānos – 157 skolā mācījušies vai 6,1%. Ja Viļānu apkaimē mācīties skolā stimulēja tur esošie rūpniecības uzņēmumi un skola miestā, tad citādi jāvērtē agrārā Jasmuižā un Pustīņas pagastā zemniekā nostāja. Vienā gadījumā redzam interesi, otrā – neizpratni un vienaldzību. To var attiecināt arī uz lasītprasmi spēcīgo Gaigalavas pagastu.

Apkopojot atsevišķu pagastu datus, veidojās šāds pārskats. Visaugstākais lasītpratēju skaits – 10518 (70,87%, 14841 iedz.) konstatējams Gaigalavas – Dricānu – Mākāšanū un Ludzas apriņķa Zaļmūižas pagastos (latviešiem 76,42%), no tiem skolā mācījušies 688 (6,54%). Jasmuižas–Kalupes–Vārķavas apvidū tas ievērojami samazinās – no 12847 iedzīvotājiem lasīt prot 6134 (44,29%), turpreti ievērojami pieaug skolā mācījušos skaits – 980 (15,9%), ko papildina 127 armijā lasītprasmi apguvušie, kopā 1107 (18,04%) iedzīvotāji. Viļānu – Varakļānu pagastos un miestā no 10608 iedzīvotājiem lasīt prata 39,2% (4168 lasītpratēji).

Cilvēki, kuri pārtika tikai no algota darba, Latgalē konstatējami arī 1997. gadā tautas skaitīšanas datos. Laukos tie bija kalpi, kuri strādāja muižās vai pie turīgajiem saimniekiem, vai strādnieki, kas bija devušies uz rūpniecības centriem – Peterburgu, Rīgu, Daugavpili vai apkaimes uzņēmumiem. Skaitliskā attiecība starp abām šīm grupām atsevišķos pagastos ir ļoti nevienmērīga: vienā pārsvarā izbraukušie strādnieki, citā –

uz vietas palikušie kalpi.

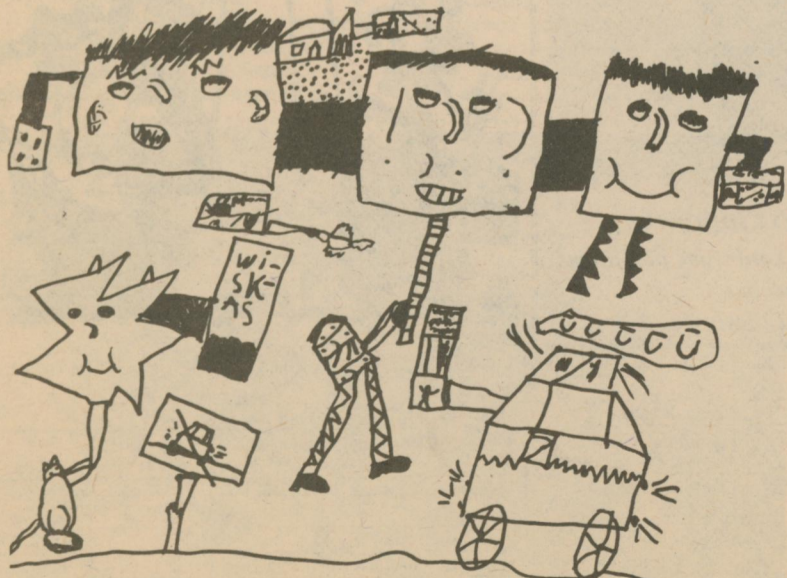
Visvairāk strādnieku konstatēts rēzeknes apriņķa Kaunatas pagastā – 947, no kuriem lasīt pratuši 426 vai 44,98%, tāpat, strādnieki pārsnieguši vidējo lasītprasmes līmeni – 38,39% Kaunatas pagastā. No viņiem skolā mācījušies 57 (13,38%). Pēc pagasta iedzīvotājiem izsniegto pasu skaita vēstums J. Babris apstiprina šo faktu, rakstot, ka katru gadu no Kaunatas peļņa gājuši 700 – 1200 cilvēku. Citos pagastos šādu strādnieku skaits ievērojami mazāks. Piemēram, Pustīņas atzīmēti 253, no kuriem lasīt pratuši 92 (36,36%), kas mazāks par pagasta vidējo lasītprasmes līmeni – 43,14%. Viļānu miestā 213 strādnieki, lasa 129 (60,5%), skolā mācījušies 31 (24%), Varakļānu miestā – 87, lasa (55,1%), skolā gājuši 8 (16,6%), Varakļānu pagastā – 51 strādnieks, lasa 26 (50,9%), skolā gājuši 10 (38,4%). Tādējādi strādnieku izglītībā prioritāte pieder Viāļņiem, turpreti pēdējā vietā ir Pustīņas pagasts, kur no 92 lasītpratējiem tikai 1 (1,08%) gājis skolā.

Lauksaimniecībā nodarbināto – kalpu skaits visumā vienmērīgs, izņemot Daugavpils apriņķa Izvaltas pagastu. Šai grupai raksturīgs tas, ka skolā mācījušies tikai atsevišķi cilvēki tomēr zināma daļa no viņiem pratuši lasīt. Kaunat kalpu skaits nesalīdzināmi mazāks par strādnieku skaitu. No viņiem lasīt pratu 46 (41,85). Kalpi samērā jauni, 20 – 35 gadi. Lielākais skaits atrodams Izvaltas pagastā – 977 (14,32%), uzskaitīti 6823 iedzīvotāji). Lasīt no viņiem prata 586 (59,48%). Rēzeknes apriņķa Ozolmuižā 269 kalpi, lasa 46 (17,1%), Kalupes pagastā 244, lasa 134 (54,92%), Jasmuižā 207, lasa 113 (44,68%). Tādējādi skolas devums jaunajiem strādnieku šķiras pārstāvjiem bija vairāk kā pieticīgs, labākajā gadījumā tikai katrs 4 – 10 bija mācījies. Mājmācībā lasītprasmi bija apguvuši 30 – 60% strādnieku. Sliktākā stāvoklī atradās lauksaimniecībā nodarbinātie kalpi, tikai retais bija mācījies skolā, bet mājmācībā apgūtā prasme visumā atbilda strādnieku līmenim.

SAKOPSIM SAVUS PAGASTUS!

Apstiprinātas konkursa «Sakoptākais Latvijas pagasts» sarīkošanas komisijas, tās rītes rajona un zonu mērogā. Rajona komisijā ir pieci cilvēki: lauksaimniecības departamenta galvenais agronoms Jānis Kivlenieks, galvenā zootehnikā Silvija Repša, Latvijas Zemnieku savienības rajona nodaļas priekšsēdētājs Antonis Rancāns, rajona padomes lauksaimniecības komitejas vadītāja Irēna Šaitere, rajona padomes galvenā specialiste darbam ar padomēm Aina Pastare.

VĀRDS SKOLU JAUNATNEI

Laura, Preiļu 1. vidusskolas

PAVASARIS

Jau pavasaris atnācis
Un saules starus atnesis.

Sniegs ar ledu izkusuši,
Uz jūru lēnām aizgājuši.
* * *

Ziema lēnām atkāpjās,
Tai bail no saules stariem.
Tas sniegs, kas ritā uzsnidzis,
Jau vakarā ir nokusis.
* * *

Pats sals kaut kur ir pazudis,
Ka nesalst vairst nekur.
Tas aizbēdzis uz ziemeļiem,
Kur saules speks ir mazs.
* * *

Bērni tagad priecājas,
Jo ārā peļķu daudz.
Nav pilsētā vairst bērnu daudz,
Kam kājas nava slapjas.
* * *

Pēc pāris dienām negaidīts
Klepus ciemos atnācis.

Māni sauc Lilīta, esmu no Aglonas,
pašlaik mācos ģimnāzijas 11. e klasē.
Kaut gan esmu izvēlējusies eksaktās
zinātnes (matemātiku, fiziku, ķīmiju,
bioloģiju), tomēr vairāk patīk sacerēt.
Tapuši jau deviņi dzejoļi. Rakstu arī
nelielus stāstiņus, dienasgrāmatu un
savu dzīvesstāstu. Tas isumā būtu
viss.

SAPNIS

Mans sapnis ir lidot debesīs.
Lidot un aizlīsties.
Un tad, kad saulesstariņš sirdi līs,
Skāļi smieties un priecāties.

Mans sapnis ir kopā ar tevi būt,
Dalīties priekos un bēdās.
Par skaistu sievieti blakus tev kļūt
Un būt līdzās vietas dienās.

Tik skaista ir tava gaita un stāja,
Balss, acis, mati un lūpas.
Ka tikai man nepaspīd kāja,
Jo svešas man šķiet šīs jūtas.

Tavs kautrīgums mani apbur,
Kāts pieskāriens – svilina.

Manas jūtas ir grožos jātur,
Jo tas viss mani vilina.

Tunša naktī, kad zvaigznes mirdzdebesīs,
Iesim pastaigāties reiz abi.

Mīlas dzēriena sirdis tad ieplūdis,
Un mums abiem būs ļoti labi.

Kad manās acīs tu skatīsies,
Tad mīlas tālām leksim,
Varbūt mūsu lūpas satiksies
Un tad mēs viens otru dzersim.

Hei, ko šeit tik drūni?
Visa dzīve ir tikai drūni!
Hei, nebojājiet sev onu,
Labāk domājiet lielo domu!
Tas bēdas ir tīrais nieks,
Šeit vienmēr būs valdnieks Prieks!
Metiet mīlestību pie malas,
Lai peles nerok sirdi alas.
Kas notiks, ja to būs par daudz?
Labāk pasāciet, kā jūs sauc.
Ak meitenes, nekanet galvas
Ka puķītes vēja pa plavu!
Pieņāks reiz mūsu kārtā,
Kad katru no mums būs sārta,
Jo blakus būs katrai savs draugs,
Kas līdzī uz dzīvi sauks.

DIŽĢIMENES

Kuplums ir latviešu dzīvē un mākslā, visu aptverošo stila pazīme. Tautai daudz tādu labāko cilvēku, kuri nebūtu piedzimuši, ja viņu vecāki paļautos uz mazģimeņu sistēmu. Ģimene ir minivalsts, dižģimene – mini lielvalsts. Mūsu spēks ir mīlestībā, morālā pārākumā, personīgā paraugā un taisnīgumā. Mēs prasām, lai sacīma izsludina demogrāfiskās krīzes situāciju, izstrādā valsts demogrāfisko programmu. Katram pieaugušajam cilvēkam jāzinaudzina vismaz viens bērns, netērējot valsts līdzekļus – budžeta sociālo daļu, lai viņam ir savs dzimtenes sargs, darbinieks, apgādnieks. Dižģimenes atbrīvojamas no nodokļiem, bet viena vai divu bērnu ģimenēm atceļami pabalsti. Jāatsāk bezbēmu nodokļu piedziņa. Ģimēniski domāt ir valstiski domāt.

Margers Martinsons,

asociācijas «Dižģimene» prezidents Rīgā, Tērbatas ielā 50 – 4. tālrūnis 294369

LR LIKUMS PAR AMATNIECĪBU

Likums nosaka amatniecības organizatoriskos pamatus, amatizglītības pamatnoteikumus un amatnieka kvalifikācijas noteikšanas kārtību VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI

1.pants. Nodarbošanās ar amatniecību. Par nodarbošanos ar amatniecību šā likuma izpratnē uzskatāmas ikvienas personas profesionāli darbība, pieņemot pasūtījumus vai izpildot darbus amatā, kuru sarakstu apstiprina Ministru Padome. Nodarbošanās ar amatniecību tiek realizēta:

- 1) veicot individuālo darbu;
  - 2) dibinot amatniecības uzņēmumus;
  - 3) strādājot amatniecības uzņēmumā uz darba līguma pamata.
- 2.pants. Amatniecības uzņēmums.** Amatniecības uzņēmums ir individuāls uzņēmums vai uzņēmējdarbība, ko nodibina, lai nodarbotos ar amatniecību. Amatniecības uzņēmuma īpašniekam vai tā tehniskajam vadītājam jābūt amatniekam šā likuma izpratnē. Amatniecības uzņēmuma darbību regulē šis likums, Latvijas Republikas 1992.gada 8.janvāra likums "Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu, zemnieka saimniecību un individuālo darbu" (Latvijas Augstākās Padomes un Valdības Zinātnes, 1993.6.nr.) un likumi par uzņēmējdarbību.

3.pants. Tiesības uz nosaukumu "amatnieks" un "amata meistars". Tiesības uz nosaukumu "amatnieks" vai "amata meistars" ir vienīgi šajā likumā noteiktajā kārtībā atestētajām un reģistrētajām personām un uzņēmumiem.

AMATNIECĪBAS ORGANIZĀCIJA

4.pants. Amatniecības organizācijas. Amatniecības teritoriālās vai nozaru organizācijas ir profesionālās biedrības (korporācijas), kas darbojas saskaņā ar Latvijas Republikas 1992.gada 15.decembra likumu "Par sabiedrīskajām organizācijām un to apvienībām" un īpašiem noteikumiem, ko reglamentē šis likums. Teritoriālās amatniecības biedrības izveido viena amata vai vairāku radniecīgu amatu amatnieki.

5.pants. Latvijas Amatniecības kamera. Latvijas Amatniecības kamera ir amatniecības biedru apvienība, kas izveidota, lai pārstāvētu amatnieku profesionālās un sociālās intereses un veicinātu amatniecības attīstību. Latvijas Amatniecības kamera tiek veidota kā amatnieku biedrību pārstāvības institūcija. Latvijas Amatniecības kamera darbojas atbilstoši saviem statūtiem un pārvaldes institūciju konferences, pilnsapulces, prezidija lēmumiem.

6.pants. Latvijas amatniecības kameras funkcijas. Latvijas kameras veic šādas amatniecības pārvaldes funkcijas:

- 1) organizē amatniecību;
- 2) nosaka un piešķir amatnieka kvalifikāciju; reģistrē amata meistarus, zeltus un mācekļus, veic amatniecības uzņēmumu uzskaiti.

7.pants. Amatniecības reģistrs. Amatniecības reģistrs ir Latvijas amatniecības kameras institūcija, kas veic amata meistaru, zeltu un mācekļu reģistrāciju un amatniecības uzņēmumu uzskaiti.

8.pants. Amatu padome. Latvijas Amatniecības kamera izveido Amatu padomi, kuras galvenie uzdevumi ir:

- 1) izstrādāt un apstiprināt amatizglītības, amatapmācības, amata meistaru un zeltu pārbaudes programmas;
- 2) organizēt un uzraudzīt amatapmācību un pārvaldīšanas;
- 3) piešķirt amatnieka kvalifikāciju.

Amatu padome darbojas saskaņā ar Latvijas Amatniecības kameras apstiprinātu nolikumu.

9.pants. Amatniecības Zinātniskā padome. Amatniecības speciālistu pedagoģisko un zinātnisko kvalifikāciju novērtē un viņus atestē Zinātniskā padome. Amatniecības Zinātnisko padomi izveido Latvijas Amatniecības kamera kopā ar Izglītības ministriju un Zinātnes padomi. Amatniecības Zinātniskā padome darbojas saskaņā ar Ministru Padomes apstiprinātu nolikumu.

AMATIZGLĪTĪBA

10.pants. Amatizglītības sistēma. Amatizglītību un amatnieka kvalifikāciju var iegūt valsts vai privātās skolās, kā arī amatniecības uzņēmumos amata meistara vadībā.

11.pants. Amatnieku kvalifikācija. Izšķir šādas amatnieka kvalifikācijas līmeņus:

- 1) amatnieka zellis;
- 2) amatnieks;
- 3) amata meistars;
- 4) akadēmiski izglītots amata meistars.

12.pants. Amatnieka karte. Amatnieka karte ir amatnieka kvalifikāciju apliecināšanas dokuments, kuru izsniedz Latvijas Amatniecības kamera, pamatojoties uz tiespilnvarotās teritoriālās vai nozaru amatniecības biedrības pieprasījumu. Amatnieka karti izsniedz, ja amatnieks pēc attiecīgu apmācības procesa vai skolas beigšanas nostrādājis amatā vismaz piecus gadus. Ja amatnieks neievēro likuma prasības, pasūtījumu izpilda nekvalitatīvi un nepilda uzņemtās saistības, Latvijas Amatniecības kamera ir tiesīga anulēt viņa amatnieka karti, kā arī atņemt viņam piešķirto amatnieka karti, kā arī atņemt viņam piešķirto amatnieka kvalifikāciju.

13.pants. Amatizglītības, amatapmācības un pārbaudes programmas. Latvijas Amatniecības kamera kopā ar Izglītības ministriju izstrādā un apstiprina amatizglītības, amatapmācības, kā arī zeltu un amata meistaru pārbaudes programmas, kas ir pamats vienotai un noteiktai amatniecības aradizglītībai.

14.pants. Amatizglītības mācību iestādes. Latvijas Republikā amatizglītību var iegūt šādās mācību iestādēs:

- 1) amatniecības (zeltu skolās);
- 2) amatniecības vidusskolās;
- 3) amatniecības meistaru skolās;
- 4) amatnieku augstskolās;
- 5) amatniecības centros.

Attiecīgu apmācību var organizēt arī citās mācību iestādēs speciālu grupu, klašu fakultāšu veidā.

15.pants. Amata mācekļi. Amata mācekļi ir persona, kas nolūki apgūt amatu iestājies amatniecības uzņēmumā vai mācību iestādē un tur ir nosēģusi 15 gadu vecumu. Amatapmācība notiek saskaņā ar amatizglītības, amatapmācības un pārbaudes programmu. Mācekļa apmācība notiek, pamatojoties uz līmeņa līgumu, kuru mācekļi slēdz ar skolu vai amata meistaru.

16.pants. Tiesības apmācīt mācekļus. Tiesības apmācīt mācekļus ir viņu apmācības uzraudzības. Tiesības pieņemt apmācīt mācekļus ir apmācības uzņēmumiem, kurus atestējis Latvijas Amatniecības kamera vai tiespilnvarotā teritoriālā vai nozaru amatniecības biedrība. Tiesības apmācīt mācekļus ir amata meistariem un viņiem piedzīnatām personām, kurām ir Latvijas Amatniecības kameras izdota atļauja. Amatniecības uzraudzību amatniecības uzņēmumos veic Latvijas Amatniecības kamera.

17.pants. Amata zellis. Par amata zelli kļūst persona, kas izturējusi zeltu pārbaudi amatapmācības un pārbaudes programmu un saņēmusi amata zelta diplomu.

18.pants. Amata meistars. Par amata meistaru kļūst persona, kas izturējusi amata meistara pārbaudi amatapmācības un pārbaudes programmu paredzētajā apmērā un saņēmusi amata meistara diplomu. Amata meistars, kas ieguvusi atbilstošu augstāko izglītību, uzskatāms par akadēmiski izglītotu amata meistaru.

AMATU REĢISTRS

Ministru kabineta noteikumi

Par amatiem, kuros personu profesionālā darbība ir uzskatāma par amatniecību

Apstiprināt to amatu sarakstu, kuros personu profesionālā darbība, pieņemot pasūtījumus vai izpildot darbus, ir uzskatāma par amatniecību:

Nr. Amata nosaukums Kods Latvijas Republikas p.k. Profesiju klasifikatorā

I. BŪVNIECĪBAS UN IZBŪVES ARODU GRUPA

1. Murnieks	7122 08
2. Betonētājs	7123 01
3. Namdaris	7124 01
4. Jumķis	7131 01
5. Bruģētājs	7122 06
6. Mozaikas klājējs	7122 05
7. Plāksniņu licējs	7132 03
8. Grīdas flizētājs	7132 04
9. Akustikas izolētājs	7134 02
10. Saldēšanas iekārtu izolētājs	7134 04
11. Grīdas licējs	7132 01
12. Akmerķālis	7113 01
13. Akmerķālis	7331 05
14. Ēku krāsotājs	7141 01
15. Dailkrāsotājs	7324 05
16. Lakotājs	7142
17. Sanitārtehniķis	7136 01
18. Apgaismes elektriķis	7137 02
19. Krāšņu podnieks	7122 07
20. Podnieks	7321 01
21. Skursteņslauķis	7143 03

II. METĀLAPSTRĀDES ARODU GRUPA

22. Kalējs	7221 01
23. Atsildznieks	7222 01
24. Virpētājs	7223 03
25. Saldējamo iekārtu mehāniķis	7233 07
26. Elektriķis	7241 01
27. Autombiļu skārdnieks	7213 05
28. Transporta līdzekļu krāsotājs	7142 01
29. Automehāniķis	7231 03
30. Lauksaimniecības mašīnu mehāniķis	7233 02

31. Skārdnieks	7213 02
32. Apmāc. ventilāciju un saldēšanas iekārtu mehāniķis	3115 13
33. Varkalis	7221 04
34. Metāllieģis	7221 06
35. Elektromehānisko iekārtu mehāniķis	7241
36. Radio un TV iekārtu mehāniķis	7243
37. Pulksteņmeistars	7311 03
38. Graviers	7313 03
39. Zeltkalis	7313 02
40. Sudrabbalīns	7313 05
41. Dārgmetālu kalējs	7313 04
42. Slipētājs	7223 04

III. KOKAMĀTŅIECĪBAS ARODU GRUPA

43. Būvkalējs	7124 02
44. Galdnieks	7124 03
45. Galdnieks	7422 01
46. Kokgriezējs	7331 02
47. Koka virpētājs	7423 05
48. Koka inkrustotājs	7422 03
49. Koka modeļu izgatavotājs	7422 10
50. Parketa licējs	7132 02
51. Tapsētājs	7437 01
52. Koka izstrādājumu lakotājs	7422 07
53. Rātnieks	7422 04
54. Pīnējs	7424 01
55. Lietusargu izgatavotājs	7436 03

IV. APĢĒRBU, TEKSTĪLU UN ĀDAS APSTRĀDES ARODU GRUPA

56. Drēbnieks	7433 03
57. Izšuvējs	7436 02
58. Adiņš	7432 01
59. Audējs	7432 02
60. Šuvējs	7436 01
61. Kažokādu drēbnieks	7434 02
62. Cepurnieks	7433 02
63. Kurtnieks	7442 01

64. Seglīnieks	7442 06
65. Apgleznotājs	7324 01
66. Ādas amatnieks	7332 03
67. Kažokādu izstrādātājs un ādnis	7441

V. PĀRTIKAS PRODUKTU APSTRĀDES ARODU GRUPA

68. Maiznieks	7412 01
69. Konditors	7412 02
70. Miesnieks	7411 01
71. Malejs	7412 06
72. Pavārs	5122 01

VI. VESELĪBAS UN KERMENA KOPŠANAS ARODU GRUPA

73. Masiers	3226 03
74. Kosmetologs	5141 04
75. Friziers	5141 02
76. Ortopēdijas tehniķis	3226 07
77. Optiķis	3224 01
78. Protēžu meistars	7311 03

VII. STIKLA, PĀPIRA, KERAMIKAS, MŪZIKAS INSTRUMENTU UN CĪTU ARODU GRUPA

79. Stiklinieks	7135 01
80. Stikla slīpētājs	7322 04
81. Apgleznotājs	7324 01
82. Fotogrāfs	7344 01
83. Keramikas meistars	7321 05
84. Grāmatsējijs	7345 01
85. Iespiedējs	7341 03
86. Burtiņis	7341 01
87. Augstspiedējs	7341 08
88. Stereotipists	7342 01
89. Klavieru meistars	7312 05
90. Sīgu instrumentu meistars	7312 01
91. Kokaiņģu instrumentu meistars	7312 03
92. Metālaiņģu instrumentu meistars	7312 04
93. Akordeonu meistars	7312 02
94. Ērģeļu meistars	7312 06
95. Mūzikas instrumentu izgatavotājs un remontētājs	7312
96. Būvju līnītājs	7143 01

PREIĻU RAJONA AMATNIEKU BIEDRĪBAS STATŪTI

Sākums 2. lappusē
– iesaistīt amatu apmācībā saprast un apgūt spējīgu jaunatni,
– apvienot zinošos meistarus jauno amatnieku apmācīšanai,
– radīt arhīvu, meistaru informācijas un būvmateriālu datu banku, izveidot sekcijas un strādāt pēc ricības plāna,
– radīt savas ražotnes,
– rūpēties par produkcijas noieta tirgu,
– pilnveidot meistarū profesionālo prasmī,

– apmainīties pieredzē ar citām AB gan mūsu valstī, gan ārzemēs,
– rūpēties par AB interesantas sadzīves veidošanu.

Lai īstenotu statūtos nospraustos uzdevumus, Amatnieku biedrība:

- pieņemt brīvprātīgos ziedojumus no Latvijas un ārzemju pilsoņiem, sabiedriskām organizācijām, naudu, speciālo profesionālo literatūru, ražošanas līdzekļus, kā arī sava amata meistarstīklus un tml.,
- brīvprātīga ziedojuma veidā var pieņemt jebkuru īpašumu, kas atrodas Latvijas teritorijā vai ārzemēs,
- dodot pasūtījumu savam biedram, kurš izmanto iestādes, organizācijas vai resora ražošanas telpas, griežas arī pie attiecīgās administrācijas ar lūgumu atlaist izmantot ražošanas līdzekļus pret samaksu,
- vada ražošanas vienības,

– pasūta nepieciešamo darbu veikšanai projekta un tāmjū dokumentāciju vai kalkulāciju,
– piedalās izstādēs, konkursos, plenēros, simpozijos, lasa lekcijas un izdod profesionālu literatūru savas kompetences robežās,
– ar savu darbu ceļ gaismā amatu folkloru, tērpus, tradīcijas un svētkus,
– nepieciešamības gadījumā piešķir pabalstus savišķi nozīmīgu un pajomīgu darbu veicējiem.

Amatnieku biedrības biedri, to pienākumi un tiesības

Amatnieku biedrības biedri sniedz brīvprātīgu materiālo, organizatorisko, praktisko vai citādu nepieciešamo palīdzību biedrībai tās uzdevumu risināšanā.

AB biedra pienākumi:

- ar savu darbu vairo materiālās un garīgās vērtības,
- piedalīties un organizēt darbus un citus pienākumus,
- propogandēt savas zināšanas un prasmī,
- nodot amata noslēpumus tālākām paaudzēm,
- celt kvalifikāciju, skolot mācekļus un par padarīto darbu atskaitīties Amatnieku biedrībai,
- sniegt profesionālu konsultāciju,
- regulāri nomaksāt biedra naudu,
- pildīt AB biedru pilnsapulces vai

valdes lēmumus un rīkojumus, šo statūtu prasības.

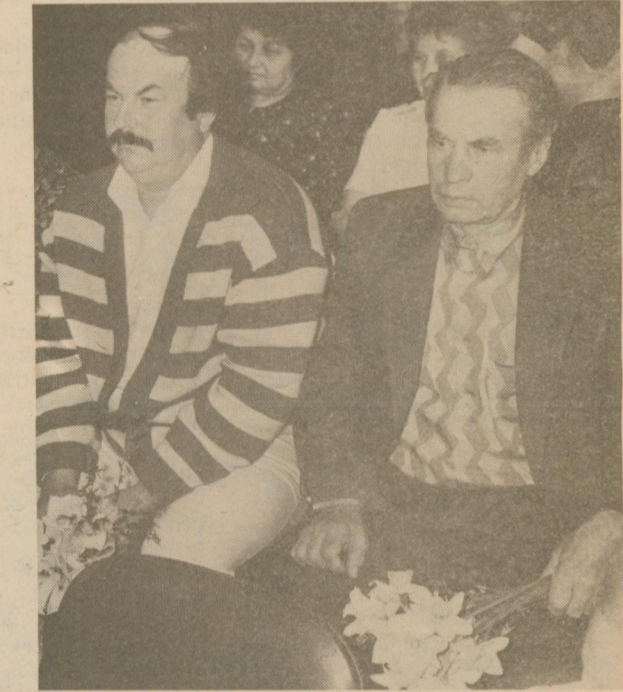
AB biedram ir tiesības:

- saņemt profesionālāku informāciju,
- piedalīties Latvijas Amatnieku kameras pasākumos,
- izvirzīt, ievēlēt vai tikt ievēlētām AB pārvaldes orgānos,
- valkāt amatnieku pažišanās zīmes.

Lai veicinātu amatu profesionālās meistarības celšanu, Amatnieku biedrībā noteikt sekojošu gradāciju: 1) amata mācekļi

- 2) amata zellis
  - 3) amata meistars.
- Amatnieku biedrības līdzekļi.**
Visa Amatnieku biedrības darbība ir vērstā uz pilnīgu pašfinansēšanas, budžets tiek veidots:
- no iestāšanās maksas (Ls 1),
  - no ikgadējās biedra naudas (Ls 0,5),
  - no Latvijas un ārvalstu pilsoņu un organizāciju brīvprātīgiem ziedojumiem un dāvinājumiem,
  - no ražotņu, izsoļu, propagandas darba un radošo pasākumu ienākumiem,
  - no mantojumiem un citiem ienākumiem.
- Naudas līdzekļi tiek izlietoti pēc valdes apstiprinātām tāmēm, atbilstoši AB uzdevumiem.

Turpinājums sekos

AMATAM VIENMĒR
ZELTA PAMATS

Šajos dažādu gadu fotoattēlos redzams, ka amatu cieņa mūsu rajonā vienmēr bijusi augstā līmenī, daudzīnātas tikušas folkloristes un amatnieces no Galēnu pagasta, Preiļu un citi keramiķi, smalku galdaudu audējas un grodas dzijas vērpējas, citu rokdarbu prāčji un meistari. Lai viņiem arī turpmāk visis ceļi šķiras!

Mākslas dienas**PAKĀPIENS**

Aizvadītā mācību semestrī Rēzeknes Mākslas koledžas augstākā apmācību posma stājmākslas un vides dizaina specialitāšu meistardarbnīcu mērķprogrammu izpildes metodiskā un radošā darba mākslinieciskās kultūras snieguma pasniedzēji un paši studenti vērtē dalīti, tomēr kopumā izsakās atzinīgi.

Uzmanību piesaista jaunatvērto meistardarbnīcu pirmo kursu uzdevumu apguve. Izmeklēta izteiksmes līdzekļu valoda pazīstamās gleznotājas G. Rancānes kluso dabu uzstādījumos un eļļas glezniecības tehniku noslēpumu pārzināšana apliecina studentes mūsdienīgo, glezniecisko domašanu. Mācību zīmējumu vispārējā tendence M. Ziliņas, I. Zeimales cilvēka galvas studijas izceļas ar izjustu attēlojumu izkoptā grafita zīmūļa izpildījumā. M. Stepiņas, Z. Skutānes tekstilkompozīciju planšetēs atzīstama ievirze – izdarīt izvēli krāsu un faktūru visatļautībā. Apmombā atšķir atšķirību. Izteikt dekoratīvajos gobelēnos ņemt parādību un objektu būtības noteikumu.

Arhitektu mākslas maģistres I. Grudules studentu kursa darbos nopietna interjera mākslas vērtību analīze. Dizaina teorija apobēti skaidri, vizuāli pārskatāma ar telpu sienu izklājumiem un konkrētiem sadzīves priekšmetiem. Pasniedzēja A. Pigožņa stendiem daudz godīgu plastiskās formas meklējumu. A. Ziliņas veidotie plastiskie vingrinājumi sugestē ar kopformas izdomu. Apjoma saderībā ar detaļu veiksmīga gaismēnas izteiksme.

Arhitektu mākslas maģistres I. Grudules studentu kursa darbos nopietna interjera mākslas vērtību analīze. Dizaina teorija apobēti skaidri, vizuāli pārskatāma ar telpu sienu izklājumiem un konkrētiem sadzīves priekšmetiem. Pasniedzēja A. Pigožņa stendiem daudz godīgu plastiskās formas meklējumu. A. Ziliņas veidotie plastiskie vingrinājumi sugestē ar kopformas izdomu. Apjoma saderībā ar detaļu veiksmīga gaismēnas izteiksme.

Apalskulptūras portretos A. Tams meistarīgi pārvar materiāla pretestību. Māls viņa rokām ļaunas modeļa mimikas tiešuma, individualitātes psiholoģiskajam raksturojumam.

Nevienīgais mācību mākslas darbu klāsts eksāmenu sesijās liek apzināties studējošās jaunatnes talantīguma intuitīvo izpratni, redzes lēņi plašajā pasaulē, pašintelektualizēšanos Eiropas kultūru dažādībā. Starp padarīto un nepadarīto studenta darba gribas sakārtošanā savlaicīgi būtu atgādināt aristokrātiskās gaumes priekšnoteikumus, aktierisko krāsu uzliecieni tautas izbījušajai sāpei, no kuras aicināti izdarīt mācību sev.

Atcerēties drosnīgos sapņotājus, viņu novēlējumus – nepalikt vēlnju līmeni, spītēt principiem, kuri pastāv. Apzināti, ar Dievpalīgu nodoties darbam, uzpurēties mākslai kā mūsdienu kopības pamatam.

Vides dizaina specialitāšu meistardarbnīcas pat brīvdienās neiestājas klusums, tās angažē Latvijas Mākslas akadēmijas Latgales filiāles (vad. profesors O. Zvejānieks) 4. kursa pedagoģijas, gan tekstilmākslas fakultāšu diplomdarbi, kuri cerīgi noslēdz mākslas bakalaura programmu gleznošanā, zīmēšanā, kompozīcijā un iesāk izpildīt savus diplomdarbus.

Akadēmiskās izglītības apguvē, mākslā saprototies, novada studentu darbs ir drošs pakāpiens nākošiem radošā darba semestriem.

Pēteris Gleizdāns, mākslas maģistrs
Attēlos: pasniedzējs gleznotājs A. Zelčs audzēkņiem sniedz informāciju par L. Jukšas specializojumiem: tēlniecības specialitātes studenta A. Tama mācību darbi.

J. Čiževska foto

Skaidrojošā vēstule**PAR LATVIJAS ZEMNIEKU SAVIENĪBAS SAGATAVOTO LR SATVERSMES GROZĪJUMU PROJEKTU**

Latvijas Zemnieku savienības sagatavotais LR Satversmes grozījumu projekts piedāvā Latvijas tautai nepieciešamus problēmu risinājumus, kurus centisimies uzskatīt un noraksturot.

LZS iesaka vēlē Latvijas Republikas Saeimu un četriem, nevis uz trim gadiem, kas varētu pagarināt Saeimas efektīvā darba apjomu, jo trīs gadu laikā tautas priekšstāvjiem ir vajadzīgs vismaz viens, lai apgūtu Saeimas darba specifiku, otrs trešis lai daudznoz produktīvi strādātu, un kā rāda patlaban esošā Latvijas parlamenta darba pieredze, ļoti lielu laiku aizņem piedalīšanās nākošā vēlēšanu kampaņā. Jaņem vērā fakti, ka Latvija ir viena no nedaudzajām Eiropas valstīm ar tik īsu parlamenta pilvaru termiņu un ka tas prasa papildu izdevumus jaunu vēlēšanu sarīkošanai.

Mēs uzskatām, ka LR Satversmes 14. panta grozījumus ir nepieciešams pilsoņu kreatīvās funkcijas negatīvās izpausmes jeb, konkrētajā gadījumā – pilsoņu ievēlētā Saeimas deputāta atsaukšanas nodrošināšanai. LZS uzskata, ka Satversmes teksta lakoniskuma dēļ atsaukšanas mehānismu ietvert mūsu konstitūcijas tekstā nav nepieciešams.

Grozījumu LR Satversmes 35., 36., 37., 39., 50., 51., 52. un 53. pantos ievieš visas tautas vēlēta Valsts Prezidenta institūtu un risina ar to saistītos jautājumus. Līdzšinējā Valsts Prezidenta ievēlēšanas kārtība nebūsd lietderīga gadījumā, ja viņam tiks piešķirtas tiesības izšķirt valstij nozīmīgus jautājumus, kurus parlaments nespēj atrisināt (53. p.).

Arī sabiedriskās domas pētījumi rāda, ka 79,3% respondentu atbalsta visas tautas vēlēta Valsts Prezidenta institūta ieviešanu. LZS piedāvā arī šīs problēmas risinājumu, kas izpaužas vairāku LR Satversmes pantu grozījuma veidā:

– palielinot, līdzīgi kā Saecimai, pilvaru termiņu par vienu gadu, t.i., uz četriem gadiem (35. p.);

– precizējot, ka par Valsts Prezidentu var ievēlēt tikai Latvijas Republikas pilsoni (37. p.);

– saglabājot tiesības būt par vispārējās vēlēšanas ievēlētu Valsts Prezidentu ne vairāk kā divus termiņus pēc kārtas (39. p.);

– paredzot Latvijas tautai ne tikai tiesības vēlē, bet arī atsaukt Valsts Prezidentu (50., 51. p.);

– piešķirot Valsts Prezidentam tiesības, ja likums to paredz, uzņemt politisku atbildību un personiski risināt valstij svāngus jautājumus (53. p.).

Jau minētā Satversmes lakoniskā stila dēļ LZS sagatavotajam grozījumu projektā nav arī atsauces uz speciālu likumu par Valsts Prezidenta vēlēšanu.

LZS iestājas par Pašvaldību savienības centieni atbalstīt, dodot tām likumdošanas iniciatīvas tiesības, lai varētu risināt aktuālas problēmas. LZS atbalsta Pašvaldību savienības centienus papildināt Satversmi ar tiesību normām, kuras veidotu atsevišķu LR Satversmes sadaļu.

LZS darba grupa ir centusies pilnveidot LR Satversmi tāda veida, lai bez vajadzības netiktu skarti mūsu pamatlikumā sabalansētie pamatprincipi atsevišķu institūtu funkcijām un uztuvei.

Latvijas Zemnieku savienība strādā pie tādu Latvijai kā tiesiskai valstij nepieciešamu institūtu ieviešanas pamatlikumā, kā Satversmes tiesa, pilsoņu tiesības un pienākumi, kuru pieņemšanai LZS izmantos savu Saecimā pārstāvēto deputātu likumdošanas iniciatīvas tiesības.

Savukārt, pēc LZS sagatavoto LR Satversmes grozījumu izsludināšanas un tautas vispārējās apspriešanas LZS centīsies, ievērojot Satversmes un LR likuma «Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu» prasības, gūt no sākuma 1/10, bet pēc tam arī 1/2 visu balsstiesīgo atbalstu visas tautas nobalsošanā, kas, mūsuuprāt, būtu jāsarīko vienlaikus ar LR 6. Saecimas vēlēšanu.

LZS sagatavoto Satversmes grozījumu darba grupa būs pateicīga par konstruktīviem priekšlikumiem un kritiku, kas varētu rasties, iepazīstoties ar Latvijas Zemnieku savienības piedāvātajiem priekšlikumiem.

GRĀMATAS KONSTRUĒŠANAI

Pēdējos gados radies daudz grāmatizdevēju, vairāki agrāk ar izdevējdarbību nav nodarbojušies, tāpēc tiem bieži pietrūkst zināšanu par grāmatas māksliniecisko konstruēšanu. Tas ir ļoti redzams, apskatot maz pievilcīgus, neizteiksmīgi noformētus izdevumus.

Grāmata var paust zinātniskus, reliģiskus u. c. idejas, tā var saturēt daiļliteratūras tēlus. Var būt bieža sējuma vai plānas brošūras veida. Taču jebkurā gadījumā lasītājam pilnīgāk un labāk atklās savu saturu, ja būs augstvērtīgāk izgatavota, raugoties no mākslinieciski poligrāfiskā izpildījumā. Grāmata ir īpaši sintētisks mākslas darbs, kuras pamatā ir mākslinieciski poligrāfiskā izpildījuma vienotība. Tā ir ne tikai autora domas tālāknošana un ne tikai informācijas līdzeklis, bet arī noteikts ražošanas produkts, autora, mākslinieciska un poligrāfiku radošā darba auglis.

Termins «grāmatas mākslinieciskā noformēšana» zināms jau sen. Uzskata, ka tas nav visai precīzs, jo mākslinieciskā noformēšana nav atdalāma no poligrāfiskā izpildījuma.

Agrāko grāmatas rotājot niformēšanu tagad nomainījusi mākslinieciskā konstruēšana.

Mākslinieciskās konstruēšanas

principiālā prasība ir: jebkurā grāmatā visam (formātam, vākiem, burtiem, ilustrācijām) jābūt viengabalainam. Visi tēlojošie un netēlojošie elementi ir kopējās konstrukcijas detaļas, kas attiecināts uz saturu un mērķiem.

Mākslinieciskās konstruēšanas princips atbilst mūsdienu priekšstatiem par grāmatas estētisko kvalitāti, mūsdienu izpratnei par kompozīciju, tētoniku un vispār formu, kas izslēdz tēlojošo elementu atrautību no ansambļa. Taču tā rodas tad, kad mākslinieks rada ilustrācijas kā stājmākslas darbus, bet pēc tam ieliek tos izdevumā.

Mūsu mākslinieki meklē tēlojošos līdzekļus, kas organiski saistītu ilustrācijas ar burtiem un vāku, ar visu stilu. Turklāt cenšas katrā atsevišķā gadījumā no jauna risināt grāmatas mākslinieciski kompozicionālo ansambli un uzrāda daudz izdomas. Meklējumu pamatā ir centieni izmantot viņu rīcībā esošo līdzekļu kompleksu un radīt mākslinieciski poligrāfisku organismu, kas atbilst saturam un stilam. Ar saturu šeit saprotam ne tikai sižetu vai jēdzienu sistēmu, kas izklāstīti, bet kaut ko vairāk: visu dzīves parādību loku, ar ko tekstam ir sakars, šo parādību būtību, autora attieksmi pret tām, viņa tiešo vai netiešo dzīves

vērtējumu, plašu visparkulturālu, filozofisku, reliģiski tikumisku un citu tā laika priekšstatu būtību, kad dzīvojis un radījis autors, viņa tēlainas, zinātniskās, reliģiski filozofiskās valodas stilu un, beidzot, mūsu šodienas attieksmi pret pašu sacerējumu, tā autoru un laikmetu.

Dienzēl Latgales Kultūras centra izdevniecības klajā laistās grāmatas ir ar ļoti nevienādu mākslinieciski poligrāfiskā izpildījuma kvalitāti. Nereti mums pietrūcis konsekvences, zināšanu un iemaņu. Taču katrs neliels mākslinieciski poligrāfiskas kvalitātes uzlabojums ir prasījis daudz pūļu.

Sogad maijā gribam rīkot Latgales grāmatu izstādi. Ekspozīcija tiks izvietota» Latgales Kultūrvēstures muzejā (Rēzeknē) – no latgalešu rakstniecības sākumiem līdz 20. gs. trīsdesmiti gadu beigām; Vladislava Loča muzejā (Dricānos) – V. Loča izdotās grāmatas, žurnāli un avīzes: Rēzeknes Mākslas koledža – Latgales Kultūras centra izdevniecības grāmatas un mūsdienu Latgales mākslinieku grāmatu grafika un stājgrafika.

J. ELKSNIS izdevniecības vadītājs

DĀVINIET VISI UN VISIEM

Pirms gada – 1994. gada 28. janvārī – atjaunots Kārļa Ulmaņa «Draudzīgais aicinājums», uz to atsaukušies jau daudzas organizācijas, uzņēmumi un arī individuālie dāvinātāji, izdevniecības un izglītības, augstskolu un kultūras ministrija. Grāmatu dāvinājumi skolām atjaunoti arī uzilmi (sk. attēlu), tāda bija «Draudzīgā aicinājuma «pazīšanās zīme», tāda tā saglabāta arī tagad. Par desmit santīmiem gabalā var iegādāties Prieļu grāmatu namā un pasta ēkā, rajona pasta nodalījumā.

Lai gaišs prieks ir dāvinātājam un dāvanas saņēmējam!

MAINĀM

2 istabu dzīvokli Rēzeknes ielas masīvā (32 kvadrātmetri, 5. stāvs) pret 3 istabu dzīvokli (nom aksāsīm parādus vai samaksāsīm par lieko platību). Nepiedāvāt siera rūpnīcas un «Lauktechnikas» rajonos. Zvanīt 21467.

PĀRDOD

kvēpu savācēju (ciklonu), metāla skursteni (katlu mājai), automašīnu «Moskvičs» rezerves daļām. Tālruni 55635 un 55690.

NEATKARĪGĀ

kompānijas «NEWAYS» izplatītāja un konsultanta ārstnieciskajā kosmētikā tālrunis Līvānos 44725.

ČIPSI! ČIPSI!

Kraukšķoši, garšīgi, barojoši – tādī ir paju sabiedrības agrofirmas cietes rūpnīcā izgatavotie kartupeļu čipsi, patkami aprīnīnātas plāksnītes. Tās var lietot gan ar tēju un kafiju, gan citiem ēdieniem, un arī pilnīgi atsevišķi, vienas pašas. Garšo gan bērniem, gan pieaugušajiem. Sevišķi noderīgas ritos, kad maz laika, kad maz laika, jāsteidzas – kopā ar tējas vai kafijas tasi, piena krūzi ilgu laiku uzturēs tonusu un enerģiju katram. Gunāra Vilcāna fotokompozīcija nemaz nav pārspīlēta – čipsos var apēst veselu kalnu kartupeļu!

PATEICĪBA

par «Zemtura» atbalstīšanu:

* rajona deputātu padomei un tās priekšsēdētājam ILMĀRAM MELUŠKĀNAM;

* lauksaimniecības konsultāciju rajona biroja vadītājam MĀRIM LINIŅAM;

* SIA «Agroapgāde» direktoram JĀNIM ŠNEPSTAM;

* akciju sabiedrības agrofirmas «Turība» priekšsēdētājam ROMUALDAM KAVINSKIM.

Rajona lauksaimniecības konsultāciju birojs, Prieļi, Raiņa bulvāri 19. Tālrunis 22391. Redkolēģija. Dībinātājs – A. Rancāna izdevniecība.

Masu informācijas līdzekļa Reģistrācijas apliecība Nr. 1609. Iznāk no 1994. gada 30. decembra, reizi nedēļā – ceturtdienās.

Izdevēja noreķinu konts banks «Baltija» Prieļu filiāle Nr. 000468775. Adrese: A. Upiša ielā 3-49, LV-5301, tālrunis 21516.

1 iespiedloksne, metiens – 3000 eksemplāru. Iespīcsta Rēzeknes tipogrāfijā Baznīcas ielā 28.

Pasūt. Nr. 4213